Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Кафедра географії України і туризму

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
_____
Інна ПОПЛАВСЬКА
“ 27 ” серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ НАУКИ

Рівень вищої освіти	другий (магістратура)
Галузь знань	А Освіта (шифр і назва галузі знань)
спеціальність	А 4.07 Середня освіта (Географія) (код і найменування спеціальності)
Мова навчання	українська

2025 – 2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та методологія географічної науки» для студентів освітньої програми «Середня освіта» спеціальності А 4.07 Середня освіта (Географія), галузі знань А Освіта.

Розробник:

Я.О. Мариняк – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України та туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри географії України і туризму

Протокол № 1 від " 27 " серпня 2025 року

Завідувач кафедри географії України і туризму _____ Інна ПОПЛАВСЬКА

І. Опис навчальної дисципліни

1	Освітня програма	Середня освіта (Географія)
2	Спеціальність	А 4 Середня освіта (Географія)
3	Галузь знань	А Освіта
4	Ступінь вищої освіти	Другий (магістерський)
5	Статус дисципліни	Обов’язкова
6	Мова навчання	Українська
7	Курс	1
8	Семестр	1
9	Кількість змістовних модулів	3
10	Форма підсумкового контролю	Екзамен
11	ІНДЗ	Доповідь, реферат, презентація
12	Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	4 кредити
13	Загальна кількість годин	120
14	Аудиторні заняття (год.)	Денна форма-40, дуальна форма - 40
15	Лекції (год.)	Денна форма-22, дуальна форма - 22
16	Практичні заняття	Денна форма-18, дуальна форма - 18
17	Самостійна робота студентів (год.)	Денна форма-50, дуальна форма - 50

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 44,4% до 65,6 %

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є: формування у здобувачів вищої освіти здатності швидко і якісно аналізувати географічну інформацію з різних джерел, використовувати методи і прийоми географічних досліджень, а також аналізувати філософські основи професійних знань, дотримуватися методологічних норм і застосування їх у процесі вирішення проблемних ситуацій; порівнювати, синтезувати, систематизувати, узагальнювати ідеї, набувати нові компетенції змісту географічної науки, встановлювати причинно-наслідкові, просторові (геопросторові, територіальні), логічні, функціональні зв’язки; використовувати методологічні принципи для встановлення теоретичної достовірності нових географічних теорій, концепцій, доктрин, гіпотез, методів та їхньої науково-практичної перспективності.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Історія та методологія географічної науки» є формування у здобувачів вищої освіти компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Здатність до навчання впродовж життя.

ЗК9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ФК9. Здатність усвідомлювати та інтегрувати концептуальні природничо-

географічні, суспільно-географічні, картографічні, психолого-педагогічні знання та навички.

ФК11. Здатність здійснювати самостійно та організувати дослідницьку діяльність здобувачів освіти з використанням сучасних методів і технологій, прикладних географічних досліджень природних і суспільних явищ та процесів, адаптованих під конкретні умови освітньої діяльності, узагальнювати отримані результати, презентувати їх.

ФК12. Здатність до поглиблення знань і вдосконалення предметної області природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії, що включають новітні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, є основою для оригінального мислення, проведення досліджень та критичного осмислення професійних проблем.

ФК13. Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі з метою розширення й актуалізації географічних і психолого-педагогічних знань, пояснювати їх письмовими, усними та візуальними засобами на різних просторових рівнях (світовому, регіональному, державному, локальному), працювати в глобальному, інформаційному середовищі за фахом.

ФК14. Здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв’язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які необхідні для проведення наукових дослідження, провадження інновацій наукової та педагогічної діяльностей.

3. Результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни «Історія та методологія географічної науки» забезпечує досягнення здобувачами таких результатів навчання:

ПРН13. Демонструє здатність діяти автономно і в команді.

ПРН14. Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в учнів.

ПРН15. Розуміє концептуальні засади та основні теоретико-методологічні проблеми природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії та профільної географії на рівні новітніх наукових здобутків.

ПРН16. Обирає шляхи розв’язання практичних задач у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позанавчальної роботи, творчо застосовує методи формування ключових і предметних географічних компетентностей здобувачів у закладах освіти різного типу.

ПРН17. Знає та застосовує понятєво-концептуальний апарат географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання географії, що дозволяє пов’язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії та освітнього процесу з географії, організовувати дослідницьку роботу.

ПРН18. Обґрунтовує вибір сучасних методів і технологій прикладних географічних досліджень, профільного навчання географії, позанавчальної

роботи зі здобувачами освіти, володіє методикою географічних досліджень, необхідних для організації практичних занять з географії та позашкільної роботи, демонструє вміння організовувати дослідницьку роботу здобувачів освіти.

ПРН20. Демонструє володіння спеціалізованими уміннями та навичками розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльностей.

ПРН21. Здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи, інформаційно-комунікаційні технології.

ПРН23. Володіти державною мовою України, вмінням логічно будувати власне мовлення в різних сферах професійної діяльності, презентувати результати власних досліджень усно / письмово.

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ НАУКИ

Тема 1. Загальні питання методології науки

Зміст і завдання навчальної дисципліни «Історія і методологія географічної науки». Об'єкт, предмет навчальної дисципліни. Філософські засади курсу. Головні географічні концепти навчальної дисципліни.

Поняття про методологію науки. Сутність та функції науки. Наукова картина світу. Географічна картина світу. Об'єкт і предмет наукового пізнання. Етапи розвитку науки. Понятійний апарат. Класифікація наук. Науково-технічний потенціал України. Суб'єкт наукового пізнання. Сутність суб'єкта наукового пізнання. Наукова комунікація: особливості, головні вимоги. Наукова діяльність. Просторові форми наукової діяльності. Вертикально-ієрархічні форми наукової діяльності. Мережні форми наукової діяльності. Організація наукової діяльності в Україні. Підготовка кадрів та їх зайнятість.

Тема 2. Методи наукового пізнання

Принципи і методи наукового дослідження. Модернізація методу картографування. Теорія і метод районування: міждисциплінарний зміст. Метод ГІС-технологій. Геометод наукового пізнання.

Система наукового знання. Сутність наукового знання. Закономірності розвитку наукового знання. Структурні компоненти наукового знання. Аксіома, науковий закон, закономірність. Наукова мова. Науковий текст. Методи досліджень на емпіричному й теоретичному рівнях. Процес наукового дослідження, його характеристика та етапи проведення. Методологія географічних наук. Методологічні, метатеоретичні та методичні проблеми у

ландшафтознавстві

Тема 3. Об’єкт та предмет географічної науки

Місце географії в системі наук. Загальний об’єкт дослідження географічної науки: підходи до означення (геосферний, ландшафтний, геосистемний, середовищний, ноосферний). Терміни, поняття географічної науки. Система понять у географії. Об’єкт та предмет географії (за різними авторами). Соціогеосистеми, їх ієрархія і особливості. Природно-географічні системи (геосистеми). Людина як об’єкт вивчення в географії. Понятійно-термінологічна система.

Еволюція географії як зміна наукових парадигм. Наукові підходи до періодизації розвитку географічної науки. Етапи розвитку теорії і методології географічної науки. Головні парадигми сучасної географії. Антична натурфілософія і наукові парадигми сучасної географії.

Змістовний модуль 2. ІСТОРІЯ ГЕОГРАФІЇ

Тема 4. Еволюція поглядів на об’єкт і предмет географії та наукові школи (класичний період).

Методологічні засади періодизації історії географічної науки (зміни на різних етапах у розумінні об’єкта, предмета та методів наукових досліджень; зв'язок з практикою). Класичний період. Давньогрецький і римський період (VI ст. до Р. Хр. – II ст. по Р. Хр.). Арабський (VI - XVI ст. по Р. Хр.). Великих географічних відкриттів (середина XV – XVII ст.) по Р. Хр.). Географічні уявлення в епоху середньовіччя. Розвиток географічних знань і уявлень та ідей у XVII ст. Географічні відомості про українські землі в давні часи. становлення географічної науки. Первісне заселення і пізнання території. Античні географічні відомості про Україну. Географічні відомості у часи Київської Русі. Освоєння території та її вивчення. Географічні відомості про давньоукраїнські землі. Географія в Україні у XIV - XVIII ст.. Середньовічні джерела про українські землі. Географічні відомості про Україну в часи козацької держави.

Тема 5. Еволюція поглядів на об’єкт і предмет географії та наукові школи (нові часи).

Новий період (XVIII – перша половина XIX ст.). Німецька школа першої половини XIX ст. та її вплив на розвиток географічної науки у світі. О. Гумбольдт основоположник сучасної природничої географії, К. Ріттер – основоположник суспільної географії. Поява і розвиток праць з районування Росії (К. Арсеньев). К. Рульє, М. Северцов, Ж. Ламарк і Ч. Дарвін та їхні географічні ідеї. Географічні уявлення про Україну у XVIII ст.. Ґенеза українського відродження XIX ст.

Тема 6. Розвиток географічних ідей у другій половині XIX – початку XX ст.

Диференціація наукового пізнання і розвиток географічної науки. Головні природничо - та суспільногеографічні школи. Німецька антропогеографічна

школа Ф. Ратцеля. Хорологічна концепція А. Геттнера. Школа П. Відаля де ля Бляша, Е. Реклю. Штандортні теорії в економічній географії (Й. Тюнен, А. Вебер). Наукові географічні школи в Росії наприкінці XIX-на початку XX ст.. Важливі галузеві фізико-географічні дослідження. Наукова школа В. Докучаєва. Роль О. Воєйкова у розвитку конструктивного напряму в географії. Основні питання теорії економічної географії. Географія Україні у новітні часи. Розвиток географічних ідей у другій половині XIX – початку XX ст.. Становище географії в українській державі. Організація географічної науки в умов українізації. Академік Степан Рудницький - фундатор української географії. Академік П. Тутковський - організатор української фізико-географічної науки.

Тема 7. Розвиток географічних ідей у XX ст.

Основні питання теорії зарубіжної географії у XX ст.. Загальні питання теорії географії у XX ст.. Географія у Німеччині після першої світової війни (геополітичні концепції, математико – авангардистська). Англо-американська географія (концепція унікальності (хорологізма), історико-географічної школи, регіональна наука, радикальна географія, бігевіористична та гуманістична географія). Основні питання теорії географії у СРСР. Фізична географія. Економічна географія.

Змістовний модуль 3. ГОЛОВНІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ГЕОГРАФІЇ

Тема 8. Українська географія в XX ст. (післявоєнний період).

Розвиток природничої географії. Галузеві і комплексні фізико-географічні дослідження. Палеогеографія. Геоморфологія. Метеорологія і кліматологія. Гідрологія та океанологія. Ґрунтознавство і географія ґрунтів. Біогеографія. Фізико-географічне районування і ландшафтознавство. Розвиток соціально-економічної географії. Аналітичні та комплексні економіко-географічні дослідження. Галузеві економіко-географічні дослідження. Економічне і соціально-економічне районування. Соціально-географічні дослідження. Географічна картографія. Екологічна географія та інші наукові напрямки

Українська географія – складова частина наукового процесу. Організаційна структура української географії. Інститут географії НАН України та інші наукові академічні установи географічного спрямування. Роль вузівської географії у розвитку прикладних географічних досліджень. Українське географічне товариство. Географічна комісія НТШ в Україні. Періодичні видання у яких публікуються наукові матеріали з географії.

Тема 9. Структура географічної науки.

Сутність і критерії класифікації науки. Схеми класифікації географічної науки. Сучасна системна класифікації географічної науки. Дивергентні географічні науки. Конвергентні географічні науки.

Системна методологія і теоретизація географії. Сутність поняття «система». Структура і класифікація систем. Властивості систем. Головні системні категорії географічної науки. Об’єктивні системні категорії

природничої географії. Об’єктивні системні категорії суспільної географії. Об’єктивні системні категорії загальної географії. Географічні зв’язки.

Тема 10. Головні теоретико-методологічні проблеми природничої географії.

Номінація науки. Зміст і завдання природничої географії. Структурування природничої географії. Система науково природничого-географічного географічного знання. Закони і закономірності природничої географії. Поняття ландшафту у природничій географії. Класична інтерпретація ландшафту. Модерна інтерпретація ландшафту. Сучасні тенденції розвитку природничої географії.

Тема 11. Головні теоретико-методологічні проблеми суспільної географії.

Номінація науки. Зміст і завдання суспільної географії. Об’єкт дослідження суспільної географії. Предмет дослідження суспільної географії. Структурування суспільної географії. Система наукового суспільно-географічного знання. Суспільно-географічні закони і закономірності. Сучасні тенденції розвитку суспільної географії.

Наскрізні проблеми сучасності та їх роль у розвитку географічних наук. Сучасні методи наукових досліджень в географії. Глобалізація. Гуманізація. Гуманістизація. Екологізація. Принципи побудови наукових досліджень у географії. Фундаментальні, пошукові й прикладні географічні дослідження і їх взаємозв’язок. Застосування ГІС у географічних дослідженнях. Моделювання в географії. Класифікація моделей і особливості застосування. Математичні методи в географії. Географічне прогнозування, його особливості і значення. Системна парадигма в географії.

4.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	кількість годин									
	денна форма				дуальна форма					
	усього	у тому числі			усього	у тому числі				
		лекції	практичні заняття	самостійна робота		лекції	практичні заняття		самостійна робота	
						ЗВО	ЗВО	Р	ЗВО	Р
Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ НАУКИ										
Тема 1. Загальні питання методології науки	10	2	2	6	10	2	0	2	0	6
Тема 2. Методи наукового пізнання	11	1	1	9	11	1	1	0	0	9
Тема 3. Об’єкт та предмет географічної науки	11	1	1	9	11	1	1	0	0	9
Разом за змістовим модулем 1	32	4	4	24	32	4	2	2	0	24
Змістовий модуль 2. ІСТОРІЯ ГЕОГРАФІЇ										
Тема 4. Еволюція поглядів на об’єкт і предмет географії та наукові школи (класичний період)	11	4	2	5	11	4	0	2	0	5
Тема 5. Еволюція поглядів на об’єкт і предмет географії та наукові школи (нові часи)	11	2	2	7	11	2	0	2	0	7
Тема 6. Розвиток географічних ідей у другій половині XIX – початку XX ст.	11	2	2	7	11	2	0	2	0	7
Тема 7. Розвиток географічних ідей у XX ст.	11	2	2	7	11	2	2	0	0	7
Разом за змістовим модулем 2	44	10	8	26	44	10	2	6	0	26
Змістовний модуль 3. ГОЛОВНІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ГЕОГРАФІЇ										
Тема 8. Українська географія в XX ст. (післявоєнний період)	11	2	1	8	11	2	0	1	0	8
Тема 9. Структура географічної науки	11	2	1	8	11	2	0	1	0	8
Тема 10. Головні теоретико-методологічні проблеми природничої географії	11	2	2	7	11	2	0	2	0	7
Тема 11. Головні теоретико-методологічні проблеми суспільної географії	11	2	2	7	11	2	0	2	0	7
Разом за змістовим модулем 3	44	8	6	30	44	8	0	6	0	30
Всього годин	**120**	**22**	**18**	**80**	**120**	**22**	**4**	**14**	**0**	**80**

4.3. Теми лекцій

№ теми	Назва теми	кількість годин		
		денна форма	дуальна форма	
			ЗВО	Р
1	Загальні питання методології науки	2	2	0
2	Методи наукового пізнання	1	1	0
3	Об’єкт та предмет географічної науки	1	1	0
4	Еволюція поглядів на об’єкт і предмет географії та наукові школи (класичний період)	4	4	0
5	Еволюція поглядів на об’єкт і предмет географії та наукові школи (нові часи)	2	2	0
6	Розвиток географічних ідей у другій половині XIX – початку XX ст.	2	2	
7	Розвиток географічних ідей у XX ст.	2	2	
8	Українська географія в XX ст. (післявоєнний період)	2	2	0
9	Структура географічної науки	2	2	0
10	Головні теоретико-методологічні проблеми природничої географії	2	2	0
11	Головні теоретико-методологічні проблеми суспільної географії	2	2	0
	Всього годин	**22**	**22**	**0**

4.4. Теми практичних занять

№ теми	Назва теми	кількість годин		
		денна форма	дуальна форма	
			ЗВО	Р
1	Загальні питання методології науки	2	0	2
2	Методи наукового пізнання	1	0	0
3	Об’єкт та предмет географічної науки	1	2	0
4	Еволюція поглядів на об’єкт і предмет географії та наукові школи (класичний період)	2	0	2
5	Еволюція поглядів на об’єкт і предмет географії та наукові школи (нові часи)	2	0	2
6	Розвиток географічних ідей у другій половині XIX – початку XX ст.	2	2	0

7	Розвиток географічних ідей у ХХ ст.	2	0	2
8	Українська географія в ХХ ст. (післявоєнний період).	1	0	1
9	Структура географічної науки	1	0	1
10	Головні теоретико-методологічні проблеми природничої географії	2	0	2
11	Головні теоретико-методологічні проблеми суспільної географії	2	0	2
	Всього годин	**18**	**4**	**14**

4.5. Самостійна робота

№ теми	**Назва теми**	**кількість годин**		
		денна форма	**дуальна форма**	
			ЗВО	**Р**
1	Загальні питання методології науки	6	0	6
2	Методи наукового пізнання	9	0	9
3	Об’єкт та предмет географічної науки	9	0	9
4	Еволюція поглядів на об’єкт і предмет географії та наукові школи (класичний період)	5	0	5
5	Еволюція поглядів на об’єкт і предмет географії та наукові школи (нові часи)	7	0	7
6	Розвиток географічних ідей у другій половині XIX – початку ХХ ст.	7	0	7
7	Розвиток географічних ідей у ХХ ст.	7	0	7
8	Українська географія в ХХ ст. (післявоєнний період)	8	0	8
9	Структура географічної науки	8	0	8
10	Головні теоретико-методологічні проблеми природничої географії	7	0	7
11	Головні теоретико-методологічні проблеми суспільної географії	7	0	7
	Всього годин	**80**	**0**	**80**

4.6. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

1	Зв’язок первісних людей з природним довкіллям. Поняття «побутового географізму»
2	Географічний світогляд народів найдавніших цивілізацій. Їхній вклад у нагромадження географічної інформації

3	Характерні відміни філософських поглядів на природу мілетської та піфагорійської шкіл
4	Витоки формування елліністичного напрямку в культурі та науці
5	Поняття географічного детермінізму
6	Військові операції і територіальні здобутки Давнього Риму та їхній вплив на географічний світогляд античних учених
7	Внесок греків за походженням у розвиток географічної науки в Римську епоху. Роль Страбона і Птолемея у цьому процесі
8	Географічні уявлення та узагальнення римських авторів Лукреція Кара, Помпонія Мели, Плінія Старшого
9	Наукові підходи до періодизації історії географічної науки
10	Історичні корені давньогрецької натурфілософії
11	Йонійська школа в давньогрецькій натурфілософії
12	Піфагорійська школа в давньогрецькій натурфілософії
13	Географічні погляди Геродота. Опис Скіфії
14	Морські походи фінікійців
15	Загальноземлезнавчі погляди Арістотеля
16	Географічні погляди Ератосфена
17	Географічні погляди К. Птолемея
18	Поняття “Середньовіччя” та особливості розвитку географічної думки у цей період
19	Основні напрямки та причини прояву просторової активності європейців у середньовічний період
20	Розвиток просторових уявлень в пізньому середньовіччі як передумова Великих географічних відкриттів
21	Розвиток просторових уявлень і географічної науки в епоху Великих географічних відкриттів
22	Морська експансія Португалії (XV ст.)
23	Перша експедиція Х. Колумба
24	Друга, третя і четверта експедиції Х. Колумба
25	Внесок португальських, іспанських, французьких, голландських та інших мореплавців у розвиток уявлень про будову поверхні Землі
26	Географія у середньовічній Європі
27	Суть ідеї про Південний континент та пошуки його доказів
28	Експедиція Ф. Магеллана
29	Географія в арабському світі (V–XV ст.)
30	Експедиції Дж. Кука
31	Географія в Китаї (V–XV ст.)
32	Особливості розвитку картографії Нового Світу. Уявлення про будову поверхні північної і південної полярних областей
33	Космографії XVI ст. «Опис Нідерландів» Л. Гвіччардіні та їх значення для географічної освіти суспільства
34	Внесок Миколая Коперніка, Йогана Кеплера, Галілео Галілея, Ісаака Ньютона у розвиток природознавства
35	Філософські погляди Френсіса Бекона і Рене Декарта та географія

36	Новаторський зміст «Географії» Б. Варена
37	Наукові концепції Шарля Монтеск’є і розвиток географії
38	Наукові концепції Луї Бюффона і розвиток географії
39	Наукові концепції І. Канта і розвиток географії
40	Наукові концепції П. Лапласа і розвиток географії
41	О. Гумбольдт як основоположник сучасної природничої географії
42	Штандортні теорії в німецькій географії XX ст. (В. Кристаллер, А. Льош)
43	Географічні погляди Карла Ріттера
44	Загальні принципи розвитку географії першої половини XIX ст.
45	Наукові природно-географічні напрямки першої половини XIX ст.
46	Наукові суспільно-географічні напрямки першої половини XIX ст.
47	Витоки зародження і розвитку хорологічної концепції
48	Новаторська роль у географії Ф. Ратцеля
49	Концепція поссибілізму П. Відаля-де-Бляша
50	Внесок у географію Вільяма Девіса
51	Дослідження Л. І. Мечниковим
52	В. Е. Ден і розвиток економічної географії
53	Камеральна статистика Ахенваля у Німеччині і економічна географія (XVIII ст.)
54	Географічний детермінізм у працях американських географів XX ст.
55	Французька суспільно-наукова географічна школа (XIX ст.)
56	Наукова школа Е. Реклю
57	Ф. Ратцель як основоположник антропогеографії
58	Хорологічна концепція А. Геттнера
59	Теоретична географія В. Бунге
60	Методологічні основи радикальної географії
61	Методологічні основи географії поведінки
62	Методологічні основи географії культури
63	Монізм і дуалізм в теорії географії
64	Географічний детермінізм та індетермінізм як напрямки наукової думки
65	Об'єкт вивчення історії української географії
66	Предмет вивчення історії української географії
67	Методи вивчення історії української географії
68	Розкрити співвідношення між поняттями «Історія української географії», «Історична географія», «Історія територіальних відкриттів»
69	Періодизація історії української географії за С. Рудницьким, Я. Жупанським, О. Шабліем, М. Пістуном
70	Географічний аналіз «Межиріцької картосхеми»
71	Географічні аспекти трипільської культури на території України
72	Геродот як предтеча географічного українознавства
73	Взаємовпливи грецької та скіфської геокультур
74	Аналіз карти Північного Причорномор'я К. Птолемея
75	Повість минулих літ» як важлива історико-географічна пам’ятка давньоруського часу

76	Географічні уявлення про територію України в арабських середньовічних джерелах
77	Суспільно-географічна зумовленість географічних уявлень в Україні періоду XIV–XVIII ст.
78	Розвиток країнознавчого наукового напряму В. Григоровичем-Барським
79	Країнознавча діяльність Ю. Котермака (Дрогобича)
80	Боплан і географічний опис України
81	Боплан і картографування території України
82	Географічні уявлення за козацькими літописами XVIII ст.
83	Історико-географічні погляди В. Антоновича
84	Історико-географічні та геополітичні ідеї М. Грушевського
85	Етногеографічні дослідження П. Чубинського
86	Етногеографічні дослідження Ф. Вовка
87	Етногеографічні дослідження В. Гнатюка
88	Розвиток економіко-географічного напряму в українській географії XIX ст.
89	Д. Журавський і економічна географія
90	С. Подолинський і економічна географія
91	М. Туган-Барановський і економічна географія
92	Розвиток географії в НТШ
93	В. Кубійович і НТШ
94	Значення праці В. Кубійовича «Географія українських і сумежних земель» для розвитку географічного українознавства
95	Значення «Атласу України і сумежних країв» В. Кубійовича для розвитку української картографії
96	Геополітичні ідеї С. Рудницького
97	С. Рудницький і географічне українознавство
98	С. Рудницький і розвиток теорії географічної науки (розуміння об’єкта географії, принципів географічного дослідження, класифікація географічних наук)
99	О. Степанів як економіко-географ
100	Економіко-географічні праці К. Воблого.
101	Демогеографічні праці М. Птухи
102	Економіко-географічні праці В. Садовського
103	Економіко-географічні праці А. Синявського
104	Економіко-географічні праці І. Шимоновича
105	П. Тутковський і становлення українського землезнавства
106	Внесок О. Діброви в розвиток української економічної географії
107	Внесок М. Паламарчука в розвиток української економічної географії
108	Внесок А. Ващенка в розвиток української економічної географії
109	Наукова школа М. Пістуна
110	Наукова школа О. Шаблія
111	Наукова школа Ф. Заставного
112	Основні університетські центри географічної науки в Україні
113	Географічні дослідження П. Тутковського

114	Значення праць К. Воблого для розвитку географії в Україні
115	Значення праць О. Діброви для розвитку географії в Україні
116	Наукове товариство ім. Шевченка і розвиток географії в Україні
117	Український Колумб О. І. Чириков (1703–1748)
118	Військовий картограф О. І. Тілло і створення гіпсометричних карт
119	Український Магелан – мореплавець з Ніжина Ю. Ф. Лисянський
120	Висоцький Г. М. і дослідження території України
121	Розвиток модерної суспільної географії в Україні (О. Шаблій, О. Топчієв, Л. Нємець, Я. Олійник та ін.)
122	Розвиток шкільної географії освіти у ХХ-ХХІ ст. в Україні
123	Національний атлас України як комплексна географічна збірка
124	Перший в Україні атлас міста – «Львів. Комплексний атлас»
125	Типологія законів суспільної географії
126	Закони геопросторової структури і відповідності
127	Закони географічного поділу праці
128	Концепція гнучкої територіальної організації виробництва (О. Шаблія)
129	Теорії регіоналізації (М. Колосовський, К. Воблий, М. Паламарчук, Ф. Заставний, О. Шаблій, М. Пістун та ін..)
130	Теорії «полюсів зростання»
131	Теорія просторової поведінки людини
132	Глобальні геополітичні концепції і доктрини України
133	Сучасні геополітичні концепції
134	Сутність концепції посибілізму і пробабілізму у теорії інвайроменталізму
135	Сутність теорії держави за Ратцелем і Р. Гартшором
136	Гіпотеза „світового острова” Г. Маккіндера
137	Внесок Л. Мечникова у теорію географічного детермінізму
138	П. Чубинський і географічний детермінізм
139	Теорія ТВК М. Колосовського і її розвиток в Україні
140	Концепція міжгалузевих територіальних комплексів
141	Теорії і концепції держави Р. Гатшорна, К. Гаусгофера
142	Глобальні геополітичні концепції д. Маккіндера та А. Мегана

5. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Історія та методологія географічної науки» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- презентації результатів виконання індивідуальних завдань;
- виступи на наукових заходах;
- реферати.

6. Форми контролю

У процесі навчання дисципліни «Історія та методологія географічної науки» використовуються такі форми контролю:

- поточний контроль здійснюється у формі оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів на семінарських заняттях та виконання ними завдань самостійної роботи;
- модульний контроль застосовується після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни, оцінка модульного контролю складається з балів, нагромаджених упродовж вивчення змістовного модуля;
- підсумковий контроль проводиться у формі екзамену (тестування у термін, визначений графіком підсумкового контролю).

7. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання на семінарських заняттях:

За роботу на практичних заняттях студент може отримати максимум **9-10 балів.**

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань здобувачів під час лабораторного заняття виставляється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну і ґрунтовну відповідь на задане запитання з теми заняття;
- при тестуванні – за правильні відповіді на всі запитання тесту з теми заняття.

8 балів: студент демонструє ґрунтовні знання матеріалу практичного заняття в повному обсязі, вміє вільно висловлює думку з проблемних питань заняття, виявляє креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.

7 балів: студент демонструє повні, систематичні знань з практичного заняття, вміє вільно висловлює думку з проблемних питань лабораторної роботи, самостійно аналізує події, явища, факти, однак при викладі матеріалу студент допускає несуттєві помилки.

6-5 балів: студент демонструє знання основного матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність у проблемних питань практичної роботи, допускає суттєві помилки при викладі матеріалу, але спроможний усунути їх із допомогою викладача.

4-3 бали: студент демонструє фрагментарні знання матеріалу практичного заняття, що складає менше 50% необхідного обсягу, не знає основної статистичної термінології, не вміє логічно висловлюватися.

2-3 бали: студент демонструє фрагментарні знання практичного заняття, які є частково правильними; відповідь містить грубі помилки у аналізі подій, явищ, фактів, використанні статистичної термінології, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблеми.

0 балів: студент не володіє знаннями з практичного заняття, відповідь неправильна або відсутня взагалі.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Максимальна оцінка – 10 **балів**

1. Обґрунтування актуальності проблеми (2 бали).
2. Повнота у розкритті теми (2 бали).
3. Оригінальність і доказовість суджень (2 бали).
4. Структурованість викладу матеріалу (2 бали).
5. Дотримання вимог щодо технічного оформлення (2 бали).

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне і модульне оцінювання													
Змістовний модуль 1							Змістовний модуль 2						
Тема 1	**Тема 2**	**Тема 3**	**Тема 4**	**Тема 5**	**Тема 6**	**ЗМ 1**	**Тема 7**	**Тема 8**	**Тема 9**	**ЗМ 2**	**ІНДЗ**	**Екзамен**	**Підсумкова оцінка**
7	**7**	**7**	**7**	**8**	**8**	**44**	**7**	**7**	**7**	**21**	**10**	**25**	**100**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	**A**	відмінно
85-89	**B**	добре
75-84	**C**	
65-74	**D**	задовільно
60-64	**E**	
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчання дисциплін

1. Мультимедійний проектор – демонстрація презентацій.
2. Комп’ютери з доступом до Інтернету – проведення підсумкового контролю.

9. Рекомендована література

Основна

1. Влах М. Р. Історія географії: навч. посібник, Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 336 с.

2. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки: навч. посібник, Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 344 с.

3. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту: місце і простір: монографія у 2-х т., Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський ун-т», 2005.

4. Кисельов Ю. О. Основи геософії: проблеми теорії та методології: монографія, Луганськ: ДЗ ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2011. 208 с.

5. Ковальчук І. П. Регіональний еколого-геоморфологічний аналіз, Львів: Ін-т українознавства, 1997. 440 с.

6. Мороз С. А., Онопрієнко В. І., Бортник С. Ю. Методологія географічної науки: навч. посібник, Київ: Заповіт, 1997. 333 с.

7. Нємець К. А., Нємець Л. М. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу: навч.-метод. посібник, Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 172 с.

8. Олійник Я. Географічна наука в Україні: становлення і розвиток, Київ: Ніка-Центр, 2007. 148 с.

9. Олійник Я. Б., Федорищак Р. П., Шищенко П. Г. Загальне землезнавство: підручник, Київ: Знання-Прес, 2008. 342 с.

10. Пащенко В. М. Методологія та методи наукових досліджень: підручник, Ніжин: Аспект-Поліграф, 2011. 256 с.

11. Петлін В. М. Синергетичні залежності в організації природних територіальних систем, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2013. 396 с.

12. Петлін В. М. Системна природнича географія, монографія, Львів: Вид. центр ім. І. Франка, 2011. 249 с.

13. Пістун М. Д. Розвиток суспільної географії в Україні у ХХ - на початку ХХІ сторіччя: монографія, Київ: 2009. 112 с.

14. Сонько С. П. Просторовий розвиток соціо-природних систем: шлях до нової парадигми, Київ: Ніка-Центр, 2003. 287 с.

15. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: навч. посібник, Одеса: Астропринт, 2009. 544 с.

16. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С., Пилипенко І. О., Яворська В. В. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка Землі. Довкілля: нач. посіб., Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 348 с.

17. Шаблій О. Суспільна географія: у 2-х кн., Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с.; Кн. 2. 706 с.

18. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії: навч. посібник, Львів: Вид. центр ЛНУ І. Франка, 2003. 444 с.

19. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.

20. Штойко П. І. Концепції природознавства: навч. посібник, Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011. 456 с.

21. Bonnett A. What is geography? London: SAGE Publication Ltd, 2008. 168 p.

22. Fellmann J., Getis A., Getis, J. Human Geography: Landscapes of human activities; [10th ed.], Boston: McGraw Hill, 2009. 546 p.

23. Husain M. History of Geography, New Delhi: Anmol Publisher, 1994. 592 p.

24. Holden J. An Introduction to Physical Geography and the Environment, [3th edition], N.Y.: Pearson, 2012, 904 p.

25. Keltie S. J. History of Geography, New York: Hardppress Publishing, 2012. 178 p.

26. Clifford J. N. Key Concepts in Geography, [et al.]. — [second ed.], London: Sage Publications, 2009. 480 p.

27. Martin G. J. Possible Worlds Keltie: a History of Geographical Ideas, New York: Oxford University Pres, 2005. 624 p.

28. Naidu V. History of Geography, New York: Amazon Digital Services LLC, 2016. 382 p.

29. Research Methods in Geography: A Critical Introduction, [edited by B. Gomez, J. P. Jones III], Oxford: Blackwell Published, 2010. 318 p.

30. Sirko M. Zarys historii kartografii, Lublin, 1999. 352 p.

Допоміжна

1. Академік Степан Рудницький / за ред. проф. О. Шаблія, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 408 с.

2. Атлас історії української державності. Українські землі від найдавніших часів до сьогодення / В. Грицеляк, І. Дикий, І. Ровенчак, Львів: НВФ «Карти і атласи», 20123. 128 с.

3. Багров М. В., Боков В. О., Черваньов І. Г. Землезнавство, Київ: Либідь, 2000. 464 с.

4. Білецький М. І., Ванда І. В, Котик Л. І. Соціальна географія: навч. посібник, [2-ге вид., доп], Львів: Простір-М, 2015. 468 с.

5. Білецький М. І., Ванда І. В., Котик Л. І. Соціальна географія: словник-довідник, Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 164 с.

6. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти, [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія], Київ: Либідь, 2004. 740 с.

7. Влах М. Р. Географія населення: словник-довідник, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. 241 с.

8. Географічна наука в Національній академії наук України /за ред. Л.Г. Руденка, Київ, 2009. 240 с.

9. Голиков А. П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної і оціальної географії: навч. посібник, Київ: Либідь, 1997. 316 с.

10. Голубець М. А. Екосистемологія, Львів: Поллі, 2000. 256 с.

11. Голубець М. А. Середовищезнавство (іевайронментологія), Львів: Манускрипт, 2010. 176 с.

12. Гродзинський М. Д. Стійкість геосистем до антропогенного навантаження, Київ: Лікей, 1995. 233 с.

13. Гудзевич А. В. Просторово-часова організація сучасних ландшафтів: теорія і практика, Вінниця: Віндрук, 2012. 432 с.

14. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. посібник, Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 232 с.

15. Гукалова І. В. Проблеми структуризації соціальної географії / І. В. Гукалова // Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика [матеріали міжн. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 9-11 жовтня 2014 р.)]. - Чернівці: Вид-ий дім «Родовід», 2014. С. 29-30.

16. Гукалова І. В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація: монографія, Київ: Друкарня МВС України, 2009. 346 с.

17. Гуманітарні і ресурсні проблеми національної безпеки України: монографія / [ред. кол.: Г. В. Балабанов, М. І. Дубина [та ін.]], Київ: Експрес-Поліграф, 2011. 400 с.

18. Дністрянський М. С. Геополітика: навч. посібник, Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011. 436 с.

19. Доктор географії Мирон Дольницький / упор. О. Шаблій, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 324 с.

20. Доктор географії Олена Степанів / за ред. проф. О. Шаблія, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. 302 с.

21. Доктор географії Григорій Величко / за ред. проф. О. Шаблія, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 342 с.

22. Доктор географії Володимир Огоновський / за ред. проф. О. Шаблія, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 396 с.

23. Енциклопедія Українознавства: Словникова частина. Репринтне видання 1955-1995 років. Наукове товариство ім. Т. Шевченка у Львові / [гол. ред. проф. д-р В. Кубійович], Львів: 1993-2000, 2003. Т. 1-11.

24. Жупанський Я. І. Історія географії в Україні: посібник, Львів: Світ, 1997. 262 с.

25. Землезнавство: підручник для студ. вузів / [за ред. П. Г. Шищенко], Київ: Либідь, 2000. 464 с.

26. Історичний атлас України. Найдавніше минуле. Русь (Київська держава, Галицько-Волинська держава) / [кер. проекту і авт. упор. Ю. Лоза]. Київ: Мапа, 2010. 300 с.

27. Книш М. М., Котик Л. І. Глобальні проблеми людства: навч. посібник, Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 330 с.

28. Книш М. М., Котик Л.І. Політико-географічна глобалістика: навч. посібник, Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 484 с.

29. Книш М. М., Мамчур О. І. Регіональна економічна і соціальна географія світу (Латинська Америка та Карибські країни, Африка, Азія, Океанія): навч. посібник, Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2013. 368 с.

30. Ковальов А. П. Географічний ландшафт: науковий, естетичний і феноменологічний аспекти, Харків: Екограф, 2005. 388 с.

31. Круль В. П. Ретроспективна географія з основами етнографії: навч. посібник, Чернівці: Родовід, 2014. 296 с.

32. Кузик С. П. Географія туризму: навч. посібник, Київ: Знання, 2011. 271 с.

33. Кукурудза С. І. Атрибути й парадигми сучасної біогеографії // Вісник Львів. ун-ту. Серія геогр. — Вип. 35., 2008. С. 202-211.

34. Кукурудза С. І. Біогеографія: підручник, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 504 с.

35. Лісовський С. А. Суспільство і природа: баланс інтересів на теренах України [відп. ред. Л. Г. Руденко], Житомир: Полісся, 2009. 300 с.

36. Лозинський Р. М. Мовна ситуація в Україні (суспільно-географічний погляд): монографія, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 502 с.

37. Львів: Комплексний атлас / О. Шаблій, С. Матковський, О. Вісьтак та ін., Київ: ДНВП «Картографія», 2012, 192 с.

38. Любіцева О. О., Павлов С. В., Мезенцев К. В. Географія релігій: навч. посібник, Київ: АртЕк, 1998. 504 с.

39. Марцин В. С. Наукознавство: підручник для студ. ВНЗ, Київ: УБС НБУ, 2007. 579 с.

40. Мезенцева Н. І., Кривець О.О. Гендер і географія в Україні: монографія, Київ: Ніка-Центр, 2013. 194 с.

41. Мельник А. В. Основи регіонального еколого-ландшафтознавчого аналізу, Вид. 2-ге., Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 229 с.

42. Мельник В. П. Філософія. Наука. Техніка: методолого-світоглядний аналіз: монографія, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 592 с.

43. Міхелі С. В. Основи ландшафтознавства, Київ: Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2002. 184 с.

44. Новітня українська суспільна географія: хрестоматія / [упоряд. та автор бібліогр. статей проф. О. Шаблій], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 1008 с.

45. Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до соціальної географії: навч. посібник, Київ: Знання, 2000. 204 с.

46. Петлін В. М. Конструктивна географія, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 544 с.

47. Петлін В. М. Методологія та методика експериментальних ландшафтознавчих досліджень, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. 400 с.

48. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: підручн. у двох част., Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2010. Ч. 1. 270 с.; Ч. 2. 286 с.

49. Професор Антін Синявський / [упор. В. Руденко], Чернівці: Рута, 2003. 240 с.

50. Професор Валентин Садовський / [упор. О. Шаблій], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 306 с.

51. Професор Володимир Геренович / [за ред. проф. О. Шаблія], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 366 с.

52. Професор Володимир Кубійович / [упор. О. Шаблій], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 378 с.

53. Професор Іван Тесля / [упор. О. Шаблій], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 282 с.

54. Професор Каленик Геренчук / [упор. С. Кукурудза], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 343 с.

55. Професор Опанас Ващенко / [упор. О. Шаблій], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 233 с.

56. Професор Петро Цись / [упор. І. Ковальчук], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 433 с.

57. Професор Юрій Полянський / [упор. О. Шаблій], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 378 с.

58. Ровенчак І. І. Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження: монографія, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 240 с.

59. Рудницький С. Нинішня географія, // Академік Степан Рудницький, [за ред. проф. О. Шаблія], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. С. 59-106.

60. Рудницький С. Політична географія, // С. Рудницький, [упор., передм. П. Штойка], [Б.М.]: Гердан, 1998, 279 с.

61. Рудько Г. І., Адаменко О.М., Конструктивна геоекологія: наукові основи та практичне втілення, Чернівці: Маклаут, 2008. 320 с.

62. Сосса Р. І. Історія картографування території України: підручник, Київ: Либідь, 2007. 336 с.

63. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: навч. посібник, Одеса: Астропринт, 2001. 560 с.

64. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С., Яворська В. В., Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики, нач. посіб., Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 372 с.

65. Українська географія: сучасні виклики: зб наук. праць у 3-х т., Київ: Прінт-Сервіс, 2016, Т. 1., 235 с.

66. Шаблій О. Академік С. Рудницький – фундатор української географії, Львів, Мюнхен: Ред. - вид. відділ ЛДУ, 1993. 223 с.

67. Шаблій О. І. Володимир Кубійович: енциклопедія життя і творчості, Львів: Фенікс, Париж: [Б. в.], 1996. 704 с.

68. Шаблій О. Історичні виміри української географії // Історія української географії: всеукр. наук.-теор. часопис, 2000. Вип. 1. С. 7-15.

69. Шаблій О. І. Львівська суспільно-географічна школа (до 60-річчя кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка), Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 168 с.

70. Шевчук С. М. Суспільна географія в Україні (теорія та практика досліджень): монографія, Полтава: ТОВ «АСМІ», 2017. 481 с.

71. Шевчук Л. Т. Основи медичної географії: текс лекцій, Львів: Світ, 1997. 167 с.

72. Шевчук Л. Т. Сакральна географія: навч. посібник, Львів: Світ, 1999. 160 с.

73. Шевчук Л. Т. Соціальна географія: навч. посібник, Київ: Знання, 2007. 349 с.

74. Штойко П. Степан Рудницький (1877-1937). Життєписно-бібліографічний нарис, Львів: Вид-во НТШ, 1997. 183 с.

75. Bogacki M., Kowalczuk I., Geomorfologia ekologiczna systemów fluwialnych. Zagadnienia teoretyczne i metodyczne, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie DIALOG, 2000. 122 s.

76. Capel H. Filosofía y Ciencia en la Geografía contemporánea, Barcelona: Ed. Barcanova, 1981. 509 p.

77. Castree N. A., Kitchin R., Rogers A. Dictionary of Human Geography, Oxford: Oxford University Press, 2013. 592 p.
78. Cloke P., Crang P. Introducing Human Geography, [3th edition], N.Y.: Routledge, 2013. 1088 p.
79. Cutter S., Monk J., Nellis M. Presidential Musings from the Meridian: Reflections of the Nature of Geography, West Virginia: West Virginia University Press, 2005. 276 p.
80. Devivo M. S. Leadership in American Academic Geography: The Twentieth Century, N.Y.: Lexington Books, 2014. 226 p.
81. Dodge M., McDerby M., Turner M. Geographic Visualization: Concepts, Tools and Applications, West Sussex: John Wiley & Sons Ltd, 2008. 352 p.
82. Doherty G., Claybourne A. The Usborne Geography Encyclopedia with Complete World Atlas, London: Usborne Books, 2010. 400 p.
83. Dunbar G. Geography: Discipline, Profession and Subject since 1870: An International Survey, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 2001. 336 p.

10. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Географія: історія, науковці, країни світу [Електронний ресурс], Режим доступу: http://geograf. at.ua.
2. Українська наукова інтернет-спільнота [Електронний ресурс], Режим доступу: http://www.nauka-online.org.